INFORMATIENOTITIE

AAN	De leden van de Gemeenteraad
VAN	College van Burgemeester en Wethouders
ONDERWERP	Septembercirculaire 2026
DATUM	12 oktober 2026
BIJLAGE	
REGISTRATIENUMMER	GZDGCB2818809/2818813

Inleiding

Op 15 oktober en 5 november 2026 behandelt uw raad de najaarsrapportage 2026 en de programmabegroting 2027 met de meerjarenraming 2028-2030.

De begroting 2027 is opgesteld op basis van de meicirculaire 2026. Dit sluit aan bij het uitgangspunt van de provincie dat de meicirculaire leidend is voor de gemeentelijke begroting. De septembercirculaire 2026 is op Prinsjesdag gepubliceerd en verschijnt op een moment waarop verwerking in de reeds aangeboden begroting 2027 niet meer mogelijk is.

De septembercirculaire bevat wel nieuwe informatie die relevant is voor de financiële positie van Culemborg. Met deze informatienotitie informeren wij uw raad over de belangrijkste ontwikkelingen en de financiële gevolgen daarvan. De informatienotitie heeft een informerend karakter en leidt niet tot besluitvorming. De financiële gevolgen van de septembercirculaire worden betrokken in de besluitvorming over de voorjaarsrapportage 2027 en kadernota 2028.

De septembercirculaire 2026

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron binnen de gemeentelijke begroting. Gedurende het jaar informeert het Rijk gemeenten via drie circulaires over de ontwikkelingen in het gemeentefonds: de meicirculaire, de septembercirculaire en de decembercirculaire.

De septembercirculaire 2026 bevat de financiële gevolgen van de Miljoenennota 2027 voor gemeenten en actualiseert de ontwikkeling van het gemeentefonds voor 2026 en de daaropvolgende jaren.

Voor de gemeentelijke begroting 2027 is de meicirculaire 2026 leidend. De septembercirculaire bevat echter nieuwe informatie over onder andere het accres, de ontwikkeling van de maatstaven, het btw-compensatiefonds en verschillende taakmutaties. Deze ontwikkelingen zijn relevant voor de gemeentelijke begroting en worden daarom met deze informatienotitie aan uw raad toegelicht.

Financieel effect voor Culemborg

De septembercirculaire leidt tot de volgende mutaties in de algemene uitkering:

Tabel 1: specificatie najaarsrapportage 2026

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
Accressen	0	427	372	418	377
Hoeveelheidsverschillen	75	-45	-61	-90	-37
Plafond btw-compensatie	282	0	0	0	0
Taakmutaties en geoormerkte middelen	157	217	115	116	116
Toename algemene uitkering	514	600	**426**	**443**	**456**
Bestaande stelpost BTW-compensatie	-282	0	0	0	0
Taakgebonden middelen	-157	-217	-115	-116	-116
Reservering voor loon- en prijsontwikkeling	-75	-382	-311	-328	-340
Financieel effect op programmabegroting 2027-2030	0	0	**0**	**0**	**0**

Uit tabel 1 blijkt dat de septembercirculaire leidt tot een toename van de algemene uitkering. Deze toename wordt in de tabel afgezet tegen de bestaande stelpost voor het btw-compensatiefonds, de taakgebonden middelen en het effect van de loon- en prijsontwikkeling. Per saldo resteert daarmee geen financieel effect op de programmabegroting 2027-2030. Hierna lichten we dat toe.

Accressen

Het gemeentefonds wordt meerjarig aangepast aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Deze ontwikkeling bestaat uit een volume- en een nominaal deel. In de septembercirculaire 2026 is de raming van het accres voor 2027 en verder geactualiseerd op basis van de meest recente macro-economische inzichten van het Centraal Planbureau (CPB), zoals opgenomen in de Macro Economische Verkenning (MEV) 2027.

Volume-accres

Het volume-accres is gebaseerd op de ontwikkeling van het bbp. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van een historisch gemiddelde van de bbp-groei over een periode van acht jaar (t-9 tot en met t-2).

Nominaal accres

Het nominaal accres compenseert gemeenten voor de ontwikkeling van lonen en prijzen. In de septembercirculaire 2026 is het nominale accres geactualiseerd op basis van de actuele macro-economische cijfers uit de MEV 2027. De indexatie voor loon- en prijsontwikkeling is gebaseerd op de ontwikkeling van de prijs van het bruto binnenlands product (pbbp).

Voor 2027 wordt in de septembercirculaire uitgegaan van een prijsontwikkeling van 3,1%, tegenover 2,5% in de meicirculaire 2026. Deze hogere prijsontwikkeling vertaalt zich in een hogere algemene uitkering. Tegelijkertijd betekent een hogere loon- en prijsontwikkeling dat de gemeentelijke uitgaven naar verwachting eveneens hoger uitvallen.

Tabel 2 volume- en nominaal accres

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
Volume-accres				93	94
Nominaal accres		427	372	325	283
Totaal		427	**372**	**418**	**377**

De ontwikkeling van het accres moet worden bezien in samenhang met de ontwikkeling van de gemeentelijke lasten. Bij de voorjaarsrapportage 2027 wordt beoordeeld in hoeverre de in de begroting opgenomen budgetten toereikend zijn bij de geactualiseerde loon- en prijsontwikkeling.

Hoeveelheidsverschillen en uitkeringsfactor

Het ministerie berekent de algemene uitkering aan de hand van verschillende maatstaven, zoals het aantal inwoners, het aantal eenpersoonshuishoudens en het aantal huishoudens met een laag inkomen. De berekening van de algemene uitkering bestaat uit het aantal eenheden van de maatstaven, het gewicht per maatstaf en de uitkeringsfactor. In iedere circulaire kunnen deze componenten wijzigen. Wanneer het aantal, het gewicht of de uitkeringsfactor verandert, ontstaat een verschil ten opzichte van een eerdere raming. Deze verschillen worden hoeveelheidsverschillen genoemd.

Bij veel maatstaven is de gemeente afhankelijk van informatie van het ministerie van BZK. In de meicirculaire waren een aantal maatstaven met peildatum 1 januari 2026 nog niet definitief vastgesteld. In de septembercirculaire zijn deze maatstaven geactualiseerd. Daarnaast zijn bij een aantal maatstaven het gewicht per maatstaf en de uitkeringsfactor aangepast. Dit leidt voor Culemborg tot een hogere uitkering in 2026 en een lagere uitkering in de periode 2027-2030 ten opzichte van de eerdere raming.

Plafond btw-compensatiefonds (BCF)

Het btw-compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Als gemeenten gezamenlijk minder declareren dan het plafond, wordt het verschil toegevoegd aan het gemeentefonds. Bij overschrijding vindt een uitname plaats. Bij de septembercirculaire verstrekt het ministerie een voorschot op de verwachte onderschrijding van het BCF-plafond. Voor 2026 bedraagt dit voorschot landelijk € 191 miljoen. Voor Culemborg bedraagt het voorschot € 282.000.

Bij het opstellen van de gemeentelijke begroting 2026 is al rekening gehouden met een verwachte terugontvangst via een stelpost van € 500.000. Het voorschot van € 282.000 wordt hiermee verrekend en leidt daarom niet tot een aanvullend voordeel op het begrotingssaldo.

De definitieve afrekening over 2026 volgt in de meicirculaire 2027.

Taakmutaties en geoormerkte middelen

De septembercirculaire bevat verschillende taakmutaties en geoormerkte middelen. Deze middelen houden verband met specifieke gemeentelijke taken en zijn bedoeld om de daarmee samenhangende werkzaamheden en kosten te ondersteunen. Zij vormen daarmee geen algemene extra begrotingsruimte.

Tabel 3: taakmutaties en geoormerkte middelen

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
Taakmutaties:					
Bijstand jongerennorm	4	1	1		
Uitvoeringskosten inburgering	39				
BRP Logisch ontwerp	2				
BRP experiment	2				
Bijdrage gebruik BRP 2026	-13				
Naheffing BRP 2025	-5				
Wet op de lijkbezorging			2	2	2
Handelsregister KVK	-4				
Wetsvoorstel onderwijshuisvesting		2	2	2	
Wet versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten	77	80	81	82	84
Wet versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening	13	4	4	5	5
Geoormerkte middelen:					
Landelijke aanpak adreskwaliteit	3				

Bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen	3				
Spreidingswet	36				
Openbare bibliotheken		105			
IBO problematische schulden		25	25	25	25
Totaal	**157**	**217**	**115**	**116**	**116**

Hieronder volgt een toelichting op de taakmutaties en geoormerkte middelen groter dan € 10.000.

Uitvoeringskosten inburgering

Het Rijk stelt middelen beschikbaar als compensatie voor hogere uitvoeringskosten van gemeenten in het kader van de Wet inburgering 2021. Voor Culemborg bedraagt dit in 2026 € 39.000.

Bijdrage gebruik basisregistratie personen (BRP) 2026

Vanwege extra gebruik van de basisregistratie personen door gemeenten wordt in 2026 een aanvullende bijdrage doorbelast. Voor Culemborg leidt dit tot een nadeel van € 13.000.

Wet versterking regie volkshuisvesting

Voor de aanvullende gemeentelijke taken op het gebied van wonen en volkshuisvesting stelt het Rijk middelen beschikbaar. Voor Culemborg loopt de bijdrage volgens de septembercirculaire op van € 77.000 in 2026 naar € 84.000 in 2030. Bij de voorjaarsrapportage 2027 wordt beoordeeld in hoeverre deze middelen toereikend zijn voor de uitvoering van de aanvullende taken.

Wet versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening

Voor de aanvullende werkzaamheden op het gebied van wonen, zorg en ondersteuning worden middelen beschikbaar gesteld. Voor Culemborg bedraagt de bijdrage € 13.000 in 2026 en vanaf 2027 tussen € 4.000 en € 5.000 per jaar. Ook voor deze middelen wordt bij de voorjaarsrapportage 2027 beoordeeld in hoeverre de beschikbare middelen toereikend zijn voor de uitvoering van de bijbehorende taken.

Spreidingswet

Voor de uitvoering van de gemeentelijke taken in het kader van de Spreidingswet ontvangt Culemborg in 2026 een bijdrage van € 36.000 via het gemeentefonds.

Openbare bibliotheken

Vanaf 2027 ontvangen gemeenten middelen in verband met de zorgplicht voor openbare bibliotheekvoorzieningen. Voor Culemborg bedraagt deze bijdrage € 105.000.

IBO Problematische schulden

Vanaf 2027 ontvangt Culemborg structureel € 25.000 voor de versterking van de aanpak van problematische schulden en vroegsignalering.

Conclusie en verwerking

De septembercirculaire 2026 leidt voor Culemborg tot een hogere algemene uitkering. Deze toename leidt echter niet tot extra financiële ruimte binnen de programmabegroting 2027-2030:

- Een deel van de middelen betreft het btw-compensatiefonds, waarop we in de begroting 2026 al hadden geanticipeerd via een bestaande stelpost.
- Daarnaast zijn verschillende bedragen in de septembercirculaire gekoppeld aan uitgaven voor specifieke gemeentelijke taken.
- Het overige effect – de toename van het accres – hangt voornamelijk samen met de actualisatie van de loon- en prijsontwikkeling. In de begroting 2027 hebben we op basis van de meicirculaire rekening gehouden met een loon- en prijsontwikkeling van 2,5%. De septembercirculaire gaat nu uit van een prijsontwikkeling van 3,1%. Dit is een aanwijzing dat de in de begroting opgenomen compensatie van 2,5% krap is en dat de gemeentelijke lasten hoger kunnen uitvallen dan waarmee nu rekening is gehouden. Daarom beschouwen we het aanvullende accres niet als extra begrotingsruimte, maar reserveren we dat voor loon- en prijsontwikkeling. Hiermee voorkomen we dat incidenteel hogere inkomsten worden ingezet voor nieuwe uitgaven, terwijl deze middelen naar verwachting nodig zijn om de koopkracht van de bestaande budgetten op peil te houden.

De septembercirculaire wordt zoals gebruikelijk niet verwerkt in de reeds aangeboden begroting 2027. De ontwikkelingen worden betrokken bij de voorjaarsrapportage 2027 en de kadernota 2028. Op dat moment beoordelen we op basis van de actuele loon- en prijsontwikkeling in hoeverre de gereserveerde middelen daadwerkelijk nodig zijn om de bestaande budgetten op een reëel niveau te houden. Ook wordt dan beoordeeld in hoeverre de beschikbare taakgebonden middelen toereikend zijn voor de uitvoering van de bijbehorende taken.

De septembercirculaire geeft daarmee op dit moment geen aanleiding om de uitgangspunten van de begroting 2027 te wijzigen. De begroting blijft gebaseerd op de meicirculaire 2026. Door het aanvullende accres te reserveren, voorkomen we dat vooruit wordt gelopen op financiële ruimte die bij een hogere loon- en prijsontwikkeling mogelijk niet daadwerkelijk beschikbaar is.